

MARS 2010

# Aktstycket

årets  
**ARKIV**  
2009

Medlemsblad från ArkivCentrum Örebro län

---

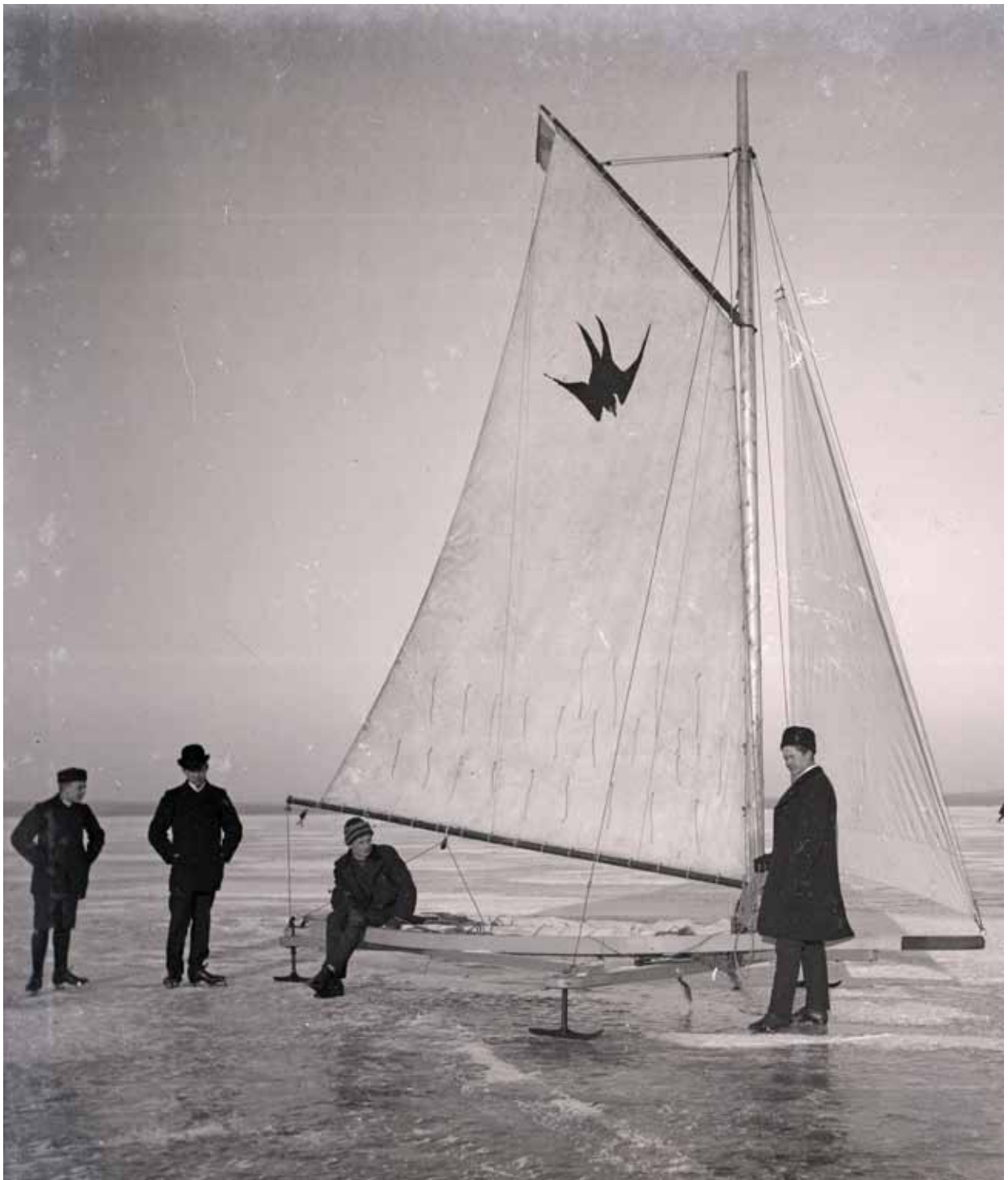


FOTO: SÄLLSKAPET GAMLA ÖREBROS ARKIV

## Verksamhetsberättelse 2009 för ArkivCentrum Örebro län

Styrelsen avger härmed verksamhetsberättelse för föreningens fyrtioförsta verksamhetsår.

Kulturarvsinstitutionen ArkivCentrum Örebro län är en ideell förening med uppdrag att bevara och tillgängliggöra källorna till den enskilda sektorns historia i Örebro län, det vill säga föreningarnas, företagens, gårdarnas och de enskilda människornas historia. Dessutom ska arkivet ge råd och service i arkivfrågor och vara ett nav för den lokalhistoriska verksamheten i länet.

På ArkivCentrum finns länets bergshanterings historia och källorna som skildrar Örebro som sko- och kexstad, allt detta tillsammans med många fler företags bevarade arkiv. Sammanlagt finns arkiv från 876 företag från 1500-talet och framåt utgörande 3 400 hyllmeter.

På arkivet finns handlingarna som visar folkrörelsernas framväxt i länet och dess inverkan på samhällets utveckling. Exempelvis har samtliga politiska partier som finns representerade i riksdagen sina arkiv förvarade hos ArkivCentrum. Dessutom finns

en mängd andra organisationers arkiv som idrottsföreningar, kulturföreningar, frikyrkoförsamlingar och många fler, sammanlagt 4 583 föreningar samlade på 2 000 hyllmeter.

14 riksorganisationer är medlemmar och ännu fler, nu nedlagda, riksorganisationers material förvaras på ArkivCentrum Örebro län.

---

*Omslaget: Isjakt på Hjälmmaren, ett populärt vinternöje för den som hade råd och möjlighet anno dazumal, av allt att döma medlemmar i Örebro isseglareklubb år 1907.*

*Två trotjänare i arkivets styrelse avtackades av arkivchef Yvonne Bergman på det kombinerade årsmötet och 40-årsjubileet 2009: styrelsesuppleanterna Claes Andersson och Ragnar Åberg.*



## Arkivets styrelse

### Arbetsutskott

Ordförande	Birgitta Almgren, Lokasällskapet
Vice ordförande	Gerd Engman, NHR Örebro län
Sekreterare	Yvonne Bergman arkivchef, adjungerad
Kassör	Egon Harfeldt, Swedbank Örebro

### Övriga ledamöter

Dixie Eriksson, ÖSK Alliansen  
 Liz Hultgren, Regionförbundet Örebro  
 Sören Klingnéus, Örebro universitet  
 Hans Lundell, Karlskoga bildningsråd  
 Torsten Pääjärvi, Handelskammaren Mälardalen  
 Conny Sandberg, Örebro läns hembygdsförbund  
 Merja Stenlund, Stoneridge Electronics AB  
 Lars B Stenström, Örebro södra Rotaryklubb

### Ersättare

Lise-Lott Alm, Svensk Handel Örebro köpmän  
 Eva Bellsund, Föreningen Norden Örebroavdelningen  
 Gunnela Björk, Lokalhistoriska sällskapet i Örebro län  
 Carl Jan Granqvist, Grappe AB  
 Göran Janzon, Evangeliska Frikyrkan  
 Sedin Keljalic, Verdandi Hallsberg  
 Lars-Axel Nordell, NBV Örebro län  
 Elisabeth Pettersson, Internationella Engelska skolan  
 Gunilla Pihlblad, Svensk Servicehandel & Fast Food  
 Eivy Åman Nilsson, LO-distriktet i Örebro och Värmland

Styrelsen har under året haft sex sammanträden.

## Revisorer

### Ordinarie

Åke Ericsson, PRO Wästerringen  
 Per Jacobson, Karlslunds IF

### Ersättare

Lennart Andersson, Studieförbundet Vuxenskolan i Örebro län  
 Arild Wanche, Örebro läns blåbandsförening

## Valberedning

Birgitta Lindahl, Folkpartiet Liberalerna Örebro  
 Sölve Persson, enskild ledamot  
 Sten-Ove Pettersson, Hasselfors Garden AB  
 Yvonne Bergman (adjungerad)

## Forskningsrådet

Lars Ekdahl, Mälardalens  
 högskola  
 Ann-Sofie Ohlander,  
 Örebro universitet  
 Thord Strömberg, Örebro  
 universitet

Forskningsrådets uppgift är att förmedla kontakter mellan arkivet och den akademiska forskningen.

## Lärarrådet

Mikael Hellgren, Allé-  
 skolan i Hallsberg  
 Claes Wirestedt, Rudbecks-  
 skolan i Örebro

Lärarrådet är en pedagogisk resurs för arkivet och en länk mellan arkivet och skolorna i länet.

ArkivCentrum Örebro län har en unik samling av fler än 2 500 minnesberättelser och intervjuer och en stor mängd fotografier och filmer.

## Organisation

ArkivCentrum Örebro län bildades den 1 januari 2007 genom en sammanslagning av de båda arkivorganisationerna Folkrorelsernas arkiv i Örebro län och Örebro läns företagsarkiv. Men institutionens historia startar med Folkrorelsearkivets bildande 1969 följt av Företagsarkivet 1977.

Arkivet är medlem i Arbetarnas kulturhistoriska sällskap, Folkrorelsernas arkivförbund (FA), Föreningen Bergslagsarkiv, Föreningen för folkbildningsforskning, Historielärarnas

förening, Pro Memoria – Föreningen Riksarkivets vänner, Näringslivets arkivråd (NLA), Näringslivsarkivens förening (NAF), Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens historie, Svenska Arkivsamfundet, Svenska Fornskriftssällskapet, Svenska Historiska föreningen samt Örebro läns idrottshistoriska sällskap. Arkivet är sedan den 1 januari 1999 kansli åt Näringslivets arkivråd och från den 1 september 2004 kansli åt Folkrörelsernas arkivförbund.

### Årsmötet 2009

Den 16 april höll arkivet sitt årsmöte och passade samtidigt på att fira sitt 40-årsjubileum. Mötet ägde rum i Kulturhuset (gamla Folkets hus) på Järnvägsgatan i Örebro. 120 personer var närvarande med ett antal gäster som var särskilt inbjudna och före mötet serverades kaffe och jubileumstårtor. För första gången delades ett nyinstiftat stipendium ut som ska gå till en forskare som skrivit ett arbete som helt eller delvis är baserat på arkivets material. Årets stipendiat var *Eric Borgström* som skrivit en C-uppsats i historia, »Vattendroppen urhållkar stenen – om förändringar i tidskriften Vita bandet 1904–1924«. Efter årsmötet visade *Bo Fransson* ett ljud- och bildspel om arkivets 40-åriga verksamhet och kvällen avslutades med en buffé.

### Möten

Styrelsen har under året haft fem sammanträden.

### Medlemmar

Vid årets slut hade arkivet 589 medlemmar, varav 59 är enskilda medlemmar. 8 företag, 13 organisationer och 16 personer har

tillkommit under året, medan 6 organisationer har avförts som medlemmar.

Året innan hade ArkivCentrum 558 medlemmar, varav 43 var enskilda medlemmar.

### Nya medlemmar

Al Risalah Skandinaviska Stiftelse  
Andet Utbildning och Förlag  
Familjevårdskonsulenterna, Örebro  
Fellingsbro hembygds- och fornminnesförening  
Fotograficentrum  
Internationella Engelska Skolan i Örebro  
John Bauergymnasiet  
Kommuninvest i Sverige AB  
Laxå Rotaryklubb  
Manskören Örebro Sångargille  
Olaus Petri Hembygdsförening  
Ordenssällskapet W:6, Örebrologen  
Stiftelsen Kungliga Gyttjebad och Brunnsanstalten Loka  
Stora Mellösa missionsförsamling  
Svenska Förbundet för Kvalitet region VDÖ  
Svenska Turistföreningen STF Närke-kretsen  
Sällskapet Concordia  
Team Actum  
Tennisoldboysklubben i Örebro  
Tångeråsa Bygdeförening  
Örebro Predikantförbund

Dessutom har 16 nya enskilda medlemmar tillkommit.

### Lokaler

ArkivCentrums lokaler, som finns på Nikolaigatan 3, har en sammanlagd yta på 1 100 m<sup>2</sup>, varav hälften är arkivmagasin.

Arkivet har också en depå i Fjugesta sedan 2003. Den utgörs av Telias gamla växelstation och har en yta på 180 kvadratmeter.

### Personal

*Yvonne Bergman* är arkivchef och har arbetat heltid under 2009.

*Bo Fransson* är arkivarie med ansvar för IT-frågor, kommunikation och teknik. Han har också ansvarat för medlemstidningen Aktstycket samt arkivets hem-

sida, [www.arkivcentrum.se](http://www.arkivcentrum.se), och bokutgivning. Han har arbetat heltid under större delen av året.

*Håkan Henriksson* är arkivarie och har ansvar för forskning och handledning. Han har även ansvar för Näringslivets arkivråds kansli. Han har uppdaterat och underhållit arkivets hemsida om folkparker, [www.folkpark.nu](http://www.folkpark.nu), samt Lokalhistoriska sällskapets hemsida [www.lokalhistoriska.se](http://www.lokalhistoriska.se). Han har även arbetat med uppdrag och har under året arbetat heltid.

*Andreas Jeppsson* är arkivarie och har arbetat 80 %. Han har varit ansvarig för marknadsföring och utåtriktad verksamhet. Han har även arbetat med uppdrag.

*Evelyn Lauritzen* har arbetat heltid som administratör. Hon har också skött bokföring och lönerutiner.

*Carl Magnus Lindgren* är arkivarie och har arbetat heltid. Han har haft depåansvar och även haft ansvar för organisering av leveransmottagningar. Dessutom ansvarar han för kontakten med döva och hörselskadade forskare och besökare. Carl Magnus har också arbetat med uppdragsverksamhet.

*Siw Skansen* har arbetat heltid som arkivassistent och har varit delaktig i förteckningsuppdrag.

*Cecilia Lindström* är arkivarie och arbetade halvtid i april-augusti och 70 % i september-december.

*Emma Ode* har varit anställd som arkivarie på 70 % från september och året ut. Hon var praktikant från arkivkursen i Karlstad under mars och april.

*Göran Henrikson* har varit timanställd för att som projektledare avsluta intervjuprojektet »Muntliga källor till kommunalpolitiken i Örebro län«.



*Patrick Jonsson* arbetade med intervjuprojektet under januari månad.

*Inger Martinsson*, arkivets tidigare kassör, har vid behov arbetat med arkivets ekonomi.

*Birgitta Rosenberg* har varit arkivets lokalvårdare under året.

*Margot Bergström* var praktikant under mars till och med juni och *Marie-Louise Gillström* under oktober till och med december. *Karin Runsten* var praktikant från museiutbildningen på Gotland under 10 veckor i september–december.

## Representation

*Yvonne Bergman* är kassör i Folkörörelsernas arkivförbund (FA) och ingår också i arkivförbundets ekonomigrupp och stäm- och konferensgrupp. *Yvonne Bergman* är även styrelseledamot i Näringslivsarkivens förening och kassör i Arbetlivsmuseernas samarbetsråd (ArbetSam). Hon är ledamot i Riksarkivets Enskilda nämnd och sitter i Länskulturrådet. Hon har även medverkat i breddgruppen för en kulturstrategi för Örebroregionen. Vidare är hon kassör i Lokalhistoriska sällskapet i Örebro län.

*Göran Henrikson* är ledamot i styrelserna för Riseberga Rediviva, Stiftelsen Saxons Närkesarkiv, Sällskapet Örebro stads- och länsbiblioteks vänförening samt ordförande för Lokalhistoriska sällskapet i Örebro län.

*Håkan Henriksson* är kassör i Föreningen Bergslagsarkiv. Han är även suppleant i Örebro läns hembygdsförbunds styrelse och huvudredaktör för deras tidning Länsbuketten.

*Andreas Jeppsson* är regionansvarig för Arkivens dag.

*Carl Magnus Lindgren* sitter

i styrelsen som kassör i Sveriges Dövhistoriska sällskap och är redaktör för SDHS:s medlems-tidning »Dövas Rötter«. Han har under året ingått i Dövas förenings i Örebro län bokgrupp som samlat material till en bok inför föreningens 100-årsjubileum den 5 december.

*Göran Henrikson* och *Håkan Henriksson* deltog den 8 maj vid 60-årsfirandet av Folkörörelsernas arkiv för Värmland.

Den 3 juni deltog *Håkan Henriksson* och *Andreas Jeppsson* på Örebro läns museums vernissage om serier. Arkivet hade lånat ut material till utställningen.

Den 27 augusti var *Yvonne Bergman* och *Bo Fransson* på invigning av Hallands arkivförbunds nya lokaler. *Yvonne Bergman* talade om hur ett arkiv kan bli »Årets arkiv« och *Bo Fransson* visade ljud- och bildspelet om folkparkerna.

## Kurser och konferenser

*Evelyn Lauritzen* har under vårterminen deltagit i kursen i Lokalhistoria, arrangerad av Lokalhistoriska sällskapet i samarbete med ArkivCentrum och Folkuniversitetet.

Den 4 februari föreläste *Göran Henrikson* om kalaskokerskor för Bokmässans vänner.

Den 5 februari var *Bo Fransson* och *Håkan Henriksson* på studiebesök hos Arkiv Gävleborg.

Den 11 februari deltog *Andreas Jeppsson* i ett Arkivens dag-möte på Stockholms stadsarkiv.

Den 25 februari var *Håkan Henriksson* på Adolfsbergshemmet i Örebro och visade »Vi minns det som igår. Historia i ljud och bild« i Örebro kommuns satsning »Kulturrundan« för seniorer. Han var även på Södermalms hemmet den 18 november

och på Norrbygården den 2 december.

Den 12 mars deltog *Håkan Henriksson* på Näringslivets arkivråds årsmöte i Stockholm.

Den 18 mars medverkade *Andreas Jeppsson* på ett ABM-möte på Örebro läns museum där han presenterade arkivets verksamhet för allmänheten. Det var en del av det så kallade »Nyfiken på kulturarvet«, där kulturarvsinstitutionerna i Örebro gemensamt berättar om innehållet i sina arkiv.

Den 21 mars deltog *Håkan Henriksson* med ett bord med information om ArkivCentrum på Släktforscardagen i Karlskoga.

Den 23 mars var *Bo Fransson* på Kungliga biblioteket i Stockholm på ett seminarium om mediala trender.

Den 6 april föreläste *Håkan Henriksson* om gruvpigor för Järnboås SPF.

Den 17 april *Carl Magnus Lindgren* med på ett möte arrangerat av Sveriges Dövas Idrottsförbund i Stockholm för diskussioner om bildandet av en arbetsgrupp till förbundets jubileumsbok 2013.

Den 24–26 april deltog *Yvonne Bergman* i Arbetlivsmuseernas samarbetsråds (ArbetSam) årsmöte och museidagar i Dalarna. Hon valdes där till organisationens kassör.

Den 7 maj var *Yvonne Bergman* på Näringslivsarkivens förenings årsmöte i Eskilstuna.

Mellan den 11–14 maj deltog i omgångar arkivets personal i diskussionsmöten angående kulturkompetens 2010 tillsammans med personal från Örebro läns museum och Örebro stadsarkiv.

Den 18 maj deltog personalen på arkivet på Föreningen Bergslagsarkivs årsmöte och utflykt i Stripa. *Håkan Henriksson* blev



FOTO: BO E/FRANSSON

Fotoutställning i torpedgången i Kulturbunker Dora i Trondheim under De nordiska arkivdagarna i september 2009. Dora är en av tyskarna under andra världskriget uppförd u-båtsbunker, som numera huserar bl a Statsarkivet och Trondheim byarkiv.

där vald till föreningens kassör. Arrangör var ArkivCentrum.

Den 20 maj föreläste *Håkan Henriksson* om äldre tider för Anhörigcenter i Örebro.

Den 22–23 maj deltog *Håkan Henriksson* på Sveriges Hembygdsförbunds riksstämma i Lund.

Den 27–28 maj deltog *Yvonne Bergman*, *Bo Fransson* och *Håkan Henriksson* på Folkrörelsernas arkivförbunds årsstämma i Stockholm.

Den 28 maj föreläste *Håkan Henriksson* om arkivet för deltagare på Micro Data AB:s konferens.

Den 2–3 juni var *Yvonne Bergman* och *Bo Fransson* i Visby för att föreläsa om ArkivCentrums utåtriktad verksamhet för Landsarkivets personal.

Den 4–8 augusti deltog *Carl*

*Magnus Lindgren* i en internationell dövhistorisk konferens i Stockholm anordnad av Deaf International i samarbete med Sveriges Dövhistoriska sällskap. *Carl Magnus Lindgren* ingick i arbetskommittén för arrangemanget av konferensen vars tema var »No history, no future«.

Den 2–5 september var *Yvonne Bergman* och *Bo Fransson* i Trondheim på de Nordiska arkivdagarna. *Yvonne Bergman* föreläste under rubriken »Det förflutnas röster. Om insamling av minnen«. Det handlade om ArkivCentrums verksamhet med intervjuer och minnesberättelser.

Den 23 september deltog *Håkan Henriksson* och *Andreas Jeppsson* i ett seminarium om de nya arkivredovisningsprinciperna arrangerat av Svenska arkivsambudet på Länsstyrelsen i

Göteborg.

Den 29 september ansvarade *Andreas Jeppsson* för ett regionalt Arkivens dag-möte.

Den 10–11 oktober var *Carl Magnus Lindgren* på ett dövhistoriskt seminarium i Leksand anordnat av Sveriges Dövhistoriska sällskap.

Den 13 oktober deltog *Håkan Henriksson* på Bergslagsarkivs seminarium i Karlstad.

Den 14 oktober höll *Yvonne Bergman* en arkivkurs för sekreterare i SPF-föreningar i länet.

Den 18–19 oktober deltog *Birgitta Almgren* och *Yvonne Bergman* på Örebro Promotionbåten till Finland som gäster till Handelskammaren Mälardalen. De skapade kontakter och informerade om arkivets verksamhet.

Den 27–28 oktober deltog *Birgitta Almgren*, *Yvonne Bergman*,



Föreningen Bergslagsarkiv på ett regnvått studiebesök i Stripa i maj 2009. Stripa gruva är numera byggnadsminnesmärkt och genomgår sedan senhösten 2006 en omfattande renovering.

FOTO: BO E FRANSSON

*Evelyn Lauritzen* och *Siw Skansen* i Folkrorelsernas Arkivförbunds höstkonferens i Falun.

Den 4 november föreläste *Håkan Henrikson* om ArkivCentrum hos Svarta Örn i Örebro.

Den 5 november deltog *Yvonne Bergman* och *Håkan Henriksson* på ett skogshistoriskt seminarium på Frövifors pappersbruksmuseum.

Den 19 november föreläste *Håkan Henriksson* om gruvpigor för Västerås släktforskarförening.

Den 9 december var *Evelyn Lauritzen* på ett informationsmöte med Skatteverket förlagt till Örebro universitet.

### **Ekonomi**

Regionförbundet i Örebro län är av stor betydelse för ArkivCentrums verksamhet då det är den störste bidragsgivaren och

2009 stod de för 44 % av arkivets driftsmedel. Statens del när det gäller finansieringen av arkivets kostnader under året var 19 % och i det ingår ersättningar från Arbetsförmedlingen.

I övrigt låg den egna finansieringsgraden på hela 30 %. I detta ingår medlems- och hyllavgifterna och den ekonomiska insats som arkivets egna medlemsorganisationer står för är helt avgörande för föreningens finansiella ställning och en av grundpelarna i verksamheten. Under 2009 var medlemsintäkterna sammantaget 726 025 kr.

Örebro kommuns bidrag är viktigt, men underdimensionerat. Det motsvarar endast 6 % av omsättningen.

Så länge intäkterna från bidragsgivarna inte stiger är arkivet starkt beroende av ökade egna

inkomster såsom medlems- och hyllavgifter, kurser, försäljning, projekt- och uppdragsinkomster.

Årets verksamhet har genererat ett underskott på 50 706 kr. För detaljer i ekonomin hänvisas till separat redovisning.

### **Uppdrag**

Under året har *Carl Magnus Lindgren* på uppdrag utfört gallringsarbete åt Stoneridge Electronics AB och han har skrivit förteckningar över material som inkommit från Familjevårdskonstenterna och Cureum. *Siw Skansen* har förtecknat Svenska Kommunal-Tekniska föreningen och IF Metall Södra Närke.

Arkivet har också under året varit Karlskoga kommunarkiv och Specialpedagogiska skolmyndigheten behjälpliga.

Övriga uppdrag se nedan.



## Folkrörelsernas arkivförbund

Folkrörelsernas arkivförbund (FA) är ett nationellt samarbetsorgan på arkivområdet för de svenska folkrörelserna och föreningslivet och företräder såväl arkivinstitutioner som deponenter av arkivhandlingar. Från och med den 1 september 2004 har organisationen sitt kansli på ArkivCentrum och sköts av arkivets personal med *Yvonne Bergman* som ansvarig. *Håkan Henriksson* sköter arkivförbundets hemsida.

## Näringslivets arkivråd

Näringslivets Arkivråd (NLA) är en riksorganisation för företag och företagsarkiv vars syfte är att främja en rationell dokumenthantering och arkivering i företag, organisationer och institutioner. Från och med årsskiftet 1998/99 överfördes organisationens kansli från Stockholms företagsminnen till Örebro läns Företagsarkiv. Ett avtal uppräntades i samband med detta mellan de två organisationerna. *Håkan Henriksson* ansvarar för kansliets skötsel som bland annat inkluderar medlems- och kursservice, bokföring samt organisationens hemsida.

## Folkrörelsearkivet i Karlskoga

Sedan 1994 ansvarar arkivet för skötseln av Folkrörelsearkivet i Karlskoga. Arkivet tillhandahåller kvalificerad forskarservice en dag varannan vecka på plats i Karlskoga. Arkivet är sedan 2008 inrymt i samma lokaler som Karlskoga kommunarkiv. Ett avtal mellan Karlskoga kommun och ArkivCentrum reglerar ansvar och insatser parterna emell-

an. *Håkan Henriksson* och *Andreas Jeppsson* har tillsammans med *Annelie Liljebjörn*, kommunarkivarie i Karlskoga, skött servicen gentemot forskare och föreningar under året och dessutom har arbetet med överföring av beståndregister och förteckningar till arkivredovisningsprogrammet Visual Arkiv fortsatt.

I Karlskoga har det mottagits 21 arkiv under året (2008: 18) omfattande 4,88 hyllmeter (2008: 6,57).

## Sveriges Dövhistoriska sällskaps projekt

*Carl Magnus Lindgren* har på halvtid fram till den sista februari engagerats i Sveriges Dövhistoriska sällskaps projekt vars syfte är att inventera och förteckna dövföreningsarkiv runt om i landet. Projektet pågick från juni 2008 till februari 2009 och medel för detta hade beviljats av Allmänna arvsfonden.

## Nerikes Allehandas Örebrofrågor

Allmänheten har möjlighet att skicka in frågor som rör lokalhistoria i Örebro via Nerikes Allehandas Stadslivsredaktion. ArkivCentrum har besvarat 9 av dessa, frågorna har bland andra handlat om festplatsen Ingenting, arbetsplatsolyckan vid skofabriken Pehrson & Co, AB Örebro Bleckemballagefabrik och om Segelbergsska palatset. Frågorna har besvarats av arkivets personal med *Carl Magnus Lindgren* som ansvarig.

## Leveranser

Under 2009 har 271 (2008: 292) leveranser inkommit till arkivet med en sammanlagd volym på

203,20 hyllmeter (2008: 195,61). Det är alltså en ökning i jämförelse med föregående år och i genomsnitt har arkivet de senaste åren ökat med cirka 200 hyllmeter/år. Viss gallring sker varje år efter överenskommelse med arkivlämnarna.

Liksom varje år dominerar arkivmaterial från Örebro kommun, 42 % av det inlämnade kom däriifrån (2008: 49 %). Nästa lika stor andel material kom från de rikstäckande arkivlämnarna 41 % (2008: 9 %), detta på grund av Kommuninvests i Sverige AB stora leverans. De länstäckande verksamheterna utgör 6 % (2008: 18 %) av det inlämnade, liksom material från Laxå kommun (2008: 4 %).

När det gäller det inkommande materialet volymmässigt och ur kategorisynpunkt så dominerar handlingarna från företagen med 48 %. Därefter kommer de som benämns övriga organisationer med 19 % följt av fackliga organisationer med 16 %.

Den största leveransen från företagssidan utgjordes av arkivet från Kommuninvest i Sverige AB (64,72 hm). HTF avd 68 är den största leveransen bland organisationerna (14,21 hm).

Spännvidden i materialet är som vanligt stor och här är ett axplock av levererade arkiv från de 271 leveranserna: Fotograficentrum, Örebro, Kommunal-Tekniska föreningen, Kumla-Hjortsberga baptistförsamling, Laxå Rotaryklubb, Ordenssällskapet W:6, Örebrologen, Pegasus gatu-teater, Tiveds hembygdsförening och Volvo BM AB i Hallsberg. Arkivet har dessutom från Karlskoga bibliotek mottagit ett stort antal årsvis inbundna Nerikes Allehanda.



## Ordnings- och förteckningsarbete

Antalet förtecknade arkiv minskade kraftigt i jämförelse med föregående år: 615 volymer (2008: 1 085 volymer). Dessa utgörs av 28 nyförtecknade arkiv med 503 volymer (2008: 64 med 348 volymer) och 23 kompletterade och genomgångna arkiv med en tillväxt på 112 volymer (2008: 109 arkiv med en tillväxt med 737 volymer).

Det mest omfattande nyförtecknade företagsarkivet under 2009 var Skävesunds gård med 85 volymer och på föreningssidan Svenska Kommunal-Tekniska föreningen med 139 volymer.

Ordnings- och förteckningsarbetet minskade i jämförelse med föregående år och i förhållande till antalet leveranser hålls inte jämna steg. Arkivet har sedan flera år prioriterat en noggrann genomgång av leveranser med mer utförliga kvitton. Arkivet har en ambition att vara ständigt tillgängligt för forskare och allmänhet genom ett generöst öppethållande och en regelbundet uppdaterad hemsida. Likaså har gruppbesök, externa uppdrag och arkivets kurs- och cirkelverksamhet tagit en stor del av personalens tid. Detta bidrar till att personalen inte hinner med förteckningsarbetet i den utsträckning som vore önskvärt.

Arkivets databaser underhålls och uppdateras av *Bo Fransson* med hjälp av *Carl Magnus Lindgren*.

## Besökare

ArkivCentrum har generösa öppettider från 8.30 till 17.00 varje dag, tisdagskvällar 17–20 samt sista lördagen i månaden mellan 10 och 14. Endast under somma-

ren har arkivet något kortare öppettider.

I ArkivCentrums forskarsals besöksliggare har under 2009 noterats 909 forskarbesök (2008: 882) och antalet framtagna volymer har varit 2 336 (2008: 3 063).

Ett antal gruppbesök har också avlagts på ArkivCentrum under året. 133 grupper (2008: 118) omfattande 2 790 personer (2008: 2 352) besökte arkivet.

Därutöver har ArkivCentrum mottagit 564 besök som inte avsett forskarsalen (2008: 556).

Sammantaget blir antalet besök till arkivet under 2009 4 263 (2008: 3 790). 828 brev- och telefonförfrågningar har besvarats (2008: 670).

Besökarsiffrorna har återigen ökat under året och det är glädjande att så många som 4 263 personer har varit på arkivet. Det visar att arkivets tjänster efterfrågas.

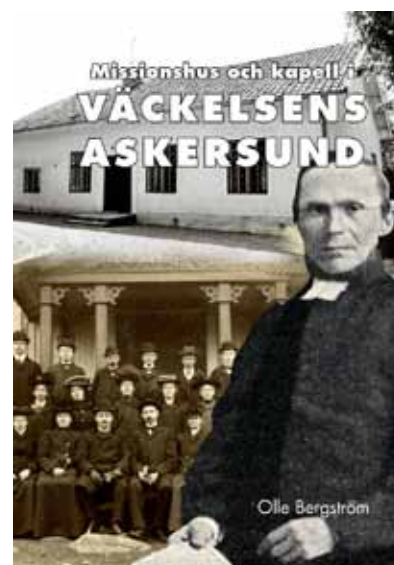
## Forskning

Arkivets omfattande källmaterial används fortlöpande av olika slags forskare: fritidsforskare, studenter och akademiska forskare. Antalet arbeten gjorda på arkivets material visar i sin mångfald hur många olika forskningsinsatser som görs. Följande skrifter och uppsatser, helt eller delvis baserade på källmaterial från ArkivCentrum, har lagts fram under 2009:

**Andersson, Magnus:** *Socialistiska partiet i Hällefors – partimedlemmarnas del i förändringsprocessen*. B-uppsats i historia, Örebro universitet HT 2009.

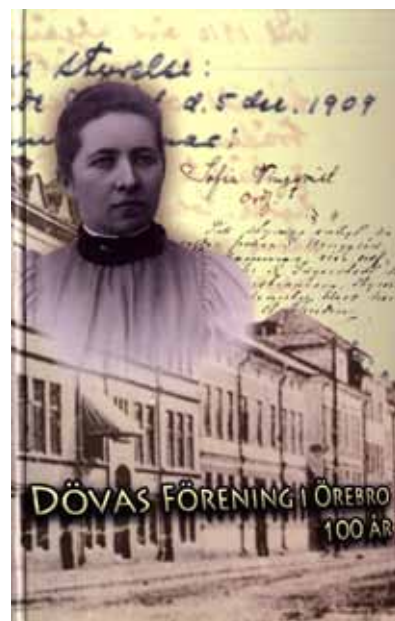
**Bergström, Olle:** *Missionshus och kapell i väckelsens Askersund*. ArkivCentrum Örebro län 2009.

**Björnsson, Anders:** »Möjligheten till frigörelse och fruktan för tvång – om en bortglömd partibildning i mellankrigs-



tidens Sverige». I: *Tidningen Victor* nr 16/2009.

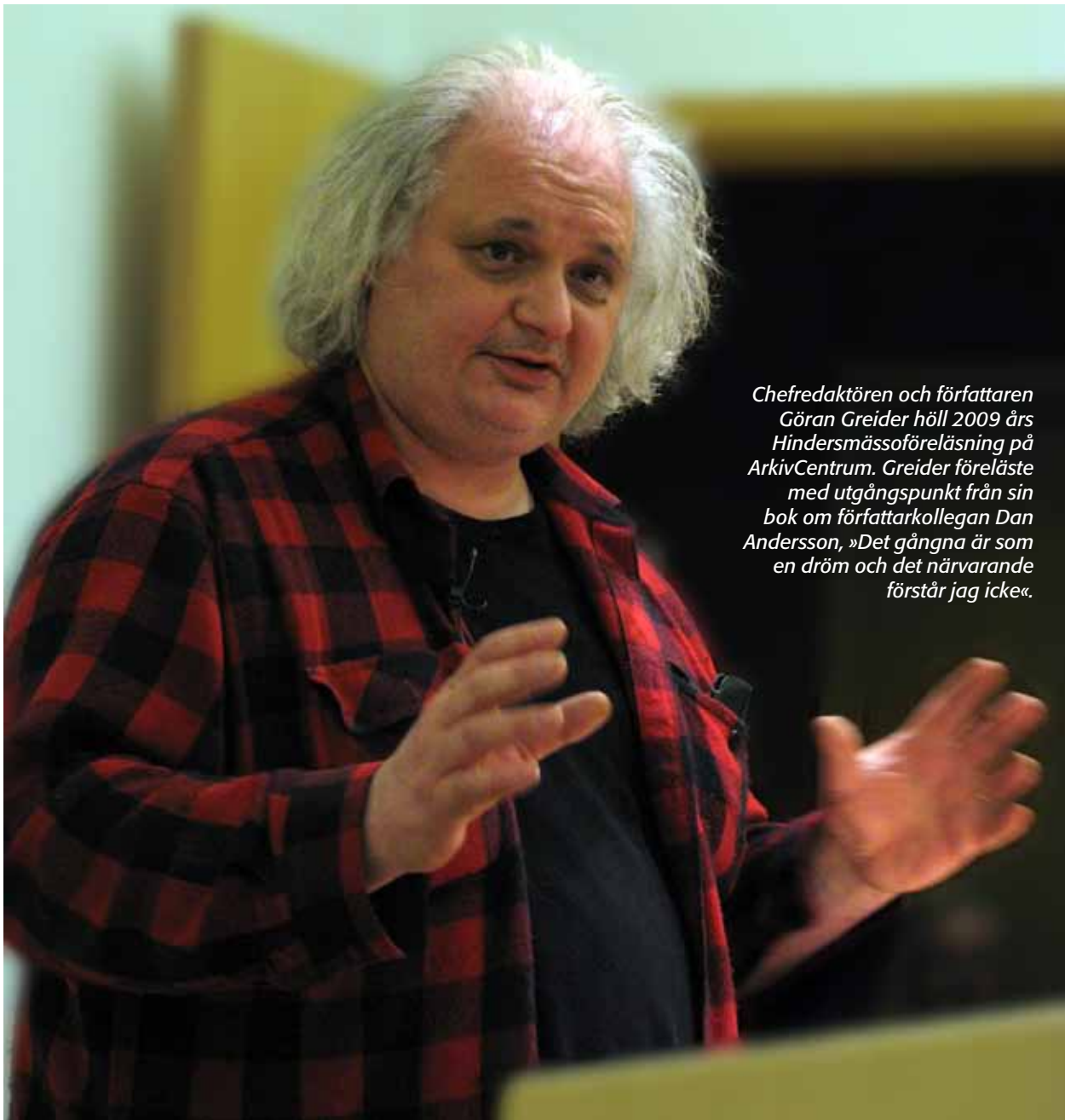
**Björnsson, Anders:** *Skuggor av ett förflutet: Bondeförbundet och trettiotalet: en idéhistorisk essä*. Lund 2009.



**Andersson, Inga-Britt m fl (red):** *Dövas Förening i Örebro 100 år*. Stockholm 2009.

**Fogelström, Martin:** *Boderne sundhetsnämnds arbete koleraåret 1834*. B-uppsats i historia, Örebro universitet VT 2009

**Gustafsson, Ronnie:** *Örebro Fajansfabrik och de andra anonyma företagen i Örebro under 18- och 1900-talet. En sammanfattning om företagen inom lerindustrin i Örebro stad under 18- och 1900-ta-*



*Chefredaktören och författaren Göran Greider höll 2009 års Hindersmäsoföreläsning på ArkivCentrum. Greider föreläste med utgångspunkt från sin bok om författarkollegan Dan Andersson, »Det gångna är som en dröm och det närvarande förstår jag icke«.*

FOTO: BO E I FRANSSON

let. Örebro 2009.

**Johansson, Anne-Sophie:** *Skostadens omvandling – nedläggningen av Kumlas skofabriker från ett fackligt perspektiv år 1958 till år 1968.* B-uppsats i historia, Örebro universitet HT 2009.

**Johansson, Thomas:** *Från stadsdelsklubb till elit – tillbaka igen. Hur Almby Idrottsklubb har finansierat sin verksamhet under åren 1923–1999.* B-uppsats i historia, Örebro universitet HT 2009.

**Kilpeläinen Arvidsson, Matilda:** *Folkets Hus och Folkets Park i Örebro.* B-

uppsats i historia, Örebro universitet HT 2009.

**Muhr, Carl Christopher:** *The book of Muhrs.* USA 2009.

**Myrdal, Kristina:** *Föremål på folkrorelsearkiv. En studie om föremålshandling.* C-uppsats i arkiv- och informationsvetenskap, Mittuniversitetet, VT 2009.

**Olsson, Christopher:** *Skyllberg. Ett brukssamhälle i beredskap.* B-uppsats i historia, Örebro universitet HT 2009.

**Tverling, Martin:** *Bruksbygdens demo-*

*grafi. Industrialisering och urbanisering i Bodarne 1880–1900.* B-uppsats i historia, Örebro universitet VT 2009.

**Wilén, Sandra:** *Strejkbrytare eller arbetsvillig? – Strejkerna vid Skyllbergs bruk och Strömsnäs Järnverk 1925–1932 beskrivna i Nerikes Allehanda, Örebro Dagblad och Örebro-Kuriren.* B-uppsats i historia, Örebro universitet VT 2009.

**Åhlgren, Kristina:** *Jag måste utbedja mig herrarnes uppmärksamhet några minuter – om de allmänna svenska lantbruksmötena, deras aktörer och kunskap under 1800-talet.* C-uppsats i historia,

Örebro universitet VT 2009.

Antalet forskande gymnasieelever har ökat kraftigt under de senaste åren. De har under 2009 arbetat med ämnen som nykterhetsrörelsen, rösträttsrörelsen, missionärsverksamhet med mera och de har dessutom använt sig av material från Brunnsparken, IFK Örebro, Nora arbetarekommun, Skofabriken Oscaria, Svenska Skifferoljebolaget, Örebro kexfabrik, Örebro sportklubb samt Örebro velocipedklubb. Nytt för i år var IT-gymnasiets forskardagar, där en klass under två dagar arbetade parvis med ett antal olika arkiv under ledning av sin lärare och *Håkan Henriksson*.

Dessutom har arkivet ett allt

En cirkel som valt Konsum som forskningsprojekt har träffats regelbundet under hela året.

### **Egna arrangemang**

Under våren och hösten har *Yvonne Bergman*, *Bo Fransson*, *Göran Henrikson* och *Håkan Henriksson* medverkat med föreläsningar på kursen »Lokalhistoria i Örebro län«.

Liksom tidigare år har Universitetets studenter i historia haft lektioner på arkivet, då ArkivCentrums material och uppslag till uppsatsämnen diskuterats. Besök har också gjorts av ett ökande antal elever från gymnasieskolorna i länet.

Utöver studenter och skole-

på ArkivCentrum den traditionella hindermsösföreläsningen i samarbete med Lokalhistoriska sällskapet. Författaren och chefredaktören *Göran Greider* höll en föreläsning kring sin bok om Dan Andersson, »Det gångna är som en dröm och det närvarande förstår jag icke«. 140 personer åhörde föredraget som i efterhand kunde avlyssnas på ArkivCentrums hemsida.

Den första måndagen i månaden under februari-maj och september-december har arkivet haft en populär träff för daglediga, kallad »Fika med Fransson«, där man druckit kaffe, spelat musik och berättat musikminnen tillsammans med *Bo Fransson*.



FOTO: HÅKAN HENRIKSSON

större antal forskare från högskolor och universitet utanför vårt eget län. Under 2009 har arkivet sålunda haft besök av studenter och forskare från Göteborgs universitet, Högskolan Dalarna, och Karlstads universitet.

Arkivet har också haft ett stort antal övriga besökare från olika delar av landet och ett flertal förfrågningar från USA.

### **Studiecirklar**

Under hösten startade två studiecirklar. Den ena cirkeln forskar om livet under första världskriget i Örebro med ransonering och spanska sjukan. Den andra cirkeln har valt att forska om livet under året 1960 i Örebro.

lever har ett stort antal släktforskargrupper, studiecirklar och föreningar anlitat arkivet under året.

De visningar och presentationer som genomförs i samband med studiebesök och möten är ett viktigt medel för att förankra arkivets verksamhet och möda läggs ner på att göra presentationerna trevliga och informativa. *Håkan Henriksson* har ansvarat för undervisningen för universitetets studenter om materialet på ArkivCentrum, liksom för övriga skolgrupper. Övriga studiebesök har *Yvonne Bergman*, *Håkan Henriksson* och *Andreas Jeppsson* tagit hand om.

Den 24 januari arrangerades

Sammanlagt 273 personer har medverkat på träffarna.

Den 26 mars föreläste *Göran Janzon* ur sin avhandling »Den andra omvändelsen«. Från svensk mission till afrikanska samfund på Örebromissionens arbetsfält i Centralafrika 1914–1962. Föreläsningen var en del i serien »Från arkivets forskarsal« och ett 20-tal personer var närvarande.

Den 27 mars avtackades arkivets förra chef *Göran Henrikson* med en fest. 60 inbjudna gäster infann sig för att hylla honom för det arbete han nedlagt för arkivet och för att tacka för ett gott samarbete under mer än 30 år.

Den 2 april berättade *Nils-Erik Hedlund* för ett 20-tal personer



under rubriken »Röda Korset i fält« om sitt arbete i Afghanistan och kontakten med talibanerna. Föreläsningen ingick i serien »Medlemmarna berättar«.

Den 30 september arrangerade arkivet tillsammans med Örebro universitet en studiekväll för historielärare från länets gymnasieskolor, detta för att visa att arkivet kan vara en viktig resurs för skolorna. *Yvonne Bergman* och *Håkan Henriksson* medverkade från arkivet och *Gunnela Björk* från universitetet.

Den 2 november hade arkivet tillsammans med Värmlandsarkiv, Handelskammaren Mälardalen och Handelskammaren Värmland en så kallad inspirationsdag för företag i Värmlands och Örebro län. Konferensen »Rädda ditt företags historia« var förlagd till Loka brunn och 16 personer hörsammade inbjudan. *Gerd Engman* var moderator och *Gunnela Björk* från Örebro universitet, *Dick Johansson* från Klässbols Linneväveri, skriftstäl-laren *Anders Johnson* och *Mia Spendrup* från Loka brunns kur- och konferenshotell föreläste. Från arkivet medverkade *Birgitta Almgren*, *Yvonne Bergman* och *Håkan Henriksson*. *Torsten Pääjärvi* representerade både arkivet och Handelskammaren Mälardalen.

Den 12 november besöktes arkivet av 12 personer från bibliotek i Örebro och Västmanlands län. *Yvonne Bergman* tog emot gruppen.

Den 14 november: Arkivens dag, se nedan.

Den 18 november föreläste före kulturredaktören *Dixie Eriksson* om Jeremias i Tröstlösa med 25 åhörare.

Den 23 och den 25 november höll *Yvonne Bergman* och *Håkan*

*Henriksson* en kurs i »Ordning och reda« för arkivets medlemsorganisationer och 48 personer deltog.

Den 1 december kom tre personer från Nobelmuseet i Stockholm för diskussioner och för att studera Nobelarkivet.

Under våren träffades Dövas förenings i Örebro län bokgrupp och deras arbete resulterade i boken »Dövas Förening i Örebro 100 år«. *Carl Magnus Lindgren* medverkade från arkivet.

### Lokalhistorisk kurs

Höstterminen 2009 startade Lokalhistoriska sällskapet för elfte gången sin två-terminerskurs i lokalhistoria. 42 personer följer kursen som har *Yvonne Bergman* och *Sören Klingnéus* som kursledare. Under hösten startade även för andra gången en fortsättningskurs i lokalhistoria, även denna på två terminer och med 38 deltagare. Lärarna kommer från Örebro universitet, Örebro stadsarkiv, ArkivCentrum och Länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Kursen är ett utmärkt exempel på ett positivt samarbete mellan kulturarvsverksamheter i länet. Huvudman för kursen är Lokalhistoriska sällskapet i samarbete med Folkuniversitetet och ArkivCentrum.

### Arkivens dag

Arkivens dag inföll lördagen den 14 november och årets gemensamma tema för arkiven i landet var »På liv och död« och om detta handlade utställningarna om. Besökarna bjöds att beskåda ett ljud- och bildspel signerat *Bo Fransson* som handlade om Jussi Björlings liv. Gästföreläsare var författaren *Anna Jansson* som berättade om sitt författarskap och om sin nya bok »Först när giva-

ren är död«. ArkivCentrum hade dessutom ordnat med ett »kallasrum« där besökarna bjöds på kaffe och tårta med anledning av att arkivet fyllde 40 år och hade blivit utnämnt till »Årets arkiv 2009«. Besökarna kunde även gå en tipspromenad där första pris var *Anna Janssons* bok.

### Aktstycket

Under 2009 utkom ArkivCentrums medlemstidning Aktstycket med fyra nummer, varav ett innehöll verksamhetsberättelsen. Jul- och sommarnumren trycktes i vardera 1 200 ex. I tidningen ges utrymme åt presentationer av arkivmaterial, historiska artiklar och annat som kan vara av intresse för läsekretsen. Artiklarna skrivs av personalen, men här ges också utrymme för gästskribenter. Aktstycket spreds under 2009 till media samt en allt bredare krets av politiker och andra beslutsfattare som ett viktigt led i institutionens informations- och förankringsarbete. *Bo Fransson* svarar för tidningens innehåll och utformning.

### Hemsidan

Aktstycket kan också läsas på ArkivCentrums hemsida [www.arkivcentrum.se](http://www.arkivcentrum.se). *Bo Fransson* är webbansvarig. Han har utformat hemsidan och fyller den kontinuerligt med ett informativt innehåll. På hemsidan finns uppgifter om öppettider, arkivbestånd, nyheter och mycket annat. Det finns också möjlighet att lyssna på vissa av föreläsningarna som hållits på ArkivCentrum. Här kan man också göra inköp från det sortiment av litteratur, vykort m m som finns på arkivet. Hemsidan har dessutom ett flertal länkar till andra kultursidor.

Arkivets hemsidor lockar



FOTO: HÅKAN HENRIKSSON



FOTO: BO E / FRANSSON

Ovan: ArkivCentrum arrangerade tillsammans med Värmlandsarkiv, Handelskammaren Mälardalen och Handelskammaren Värmland en inspirationsdag för företag i Värmlands och Örebro län. Temat var »Rädda ditt företags historia«. En av föreläsarna var skriftställaren Anders Johnson.

Tv: Arkivet fick i december besök från Nobelmuseet i Stockholm, frv t f museichef Olov Amelin, 1:e intendenterna Paul Sjöblom och Ulf Larsson.

många intresserade, det visar antalet besökare som har varit inne på arkivets sidor. 2009 hade arkivet 55 566 unika besök (2008: 62 287) och 540 988 träffar (2008: 426 482). Det är ett fantastiskt resultat som visar vikten av att ha en välskött hemsida. Den statistiska rapporten visar att det är arkivets föreläsningar

som har fått de flesta besöken.

Arkivets hemsida rörande folkparker och bygdegårdar i Örebro län [www.folkpark.nu](http://www.folkpark.nu) har haft 17 293 unika besök (2008: 16 615) och 21 388 träffar (2008: 19 994). Webbansvarig för den sidan har varit Håkan Henriksson.

Numera har arkivet även en Facebook-sida med *Andreas*

*Jeppsson* och *Cecilia Lindström* som ansvariga.

### Årets arkiv

I mars utsågs ArkivCentrum till Årets arkiv och utmärkelsen delades ut i samband med konferensen Arkivforum 2009 på Wenner-Gren Center i Stockholm. Priset har tillkommit för





att uppmärksamma arkivens roll i samhället och har initierats av DIK-förbundet, Riksarkivet, Näringslivets arkivråd och Svenska Arkivsamfundet. Juryns motivering var: »ArkivCentrums främsta målsättning är att synliggöra och lyfta fram arkiven, något man verkligen har lyckats med. Man har en imponerande verksamhet, som bland annat omfattar utställningar, publikationer, minnesberättelser och man kompletterar arkiven med djupintervjuer. ArkivCentrum arbetar med folkbildning och är på det sättet en viktig resurs i lärandet på alla utbildningsnivåer.«

### Intervjuprojektet

Intervjuprojektet »Muntliga källor till kommunalpolitiken i Örebro län« är nu avslutat och slutrapporterades till Kulturrådet. Projektet påbörjades i april 2006 med så kallade accessmedel från Kulturrådet och med bidrag från

Örebro läns landsting, Örebro kommun, Karlskoga kommun, Regionförbundet Örebro, Riksarkivet och Adolf Lindgrens stiftelse. Göran Henrikson har varit projektledare och sex personer har varit anställda.

Nu finns 184 intervjupersoner dokumenterade vid 215 intervju-tillfällen. Intervjupersonerna/politikerna fördelar sig enligt följande: Örebro kommun 69, Örebro läns landsting 51, Hällefors 23, Askersund 19, Karlskoga 22. Alla intervjuer är utskrivna och digitaliserade.

Sista året gick ut på att göra materialet mer användarvänligt genom att göra en sammanfattning för varje intervju. Orter, ämnen/nyckelord och personer listades samt en sammanfattning gjordes på ungefär en A4-sida av intervjuens huvudsakliga innehåll. Här angavs också förutom partitillhörigheten även intervjuens längd, plats, tidpunkt

ArkivCentrum genom Bo Fransson, tv och Håkan Henriksson, th mottog utmärkelsen Årets arkiv 2009 i samband med Arkivforum på Wenner-Gren Center i Stockholm i mars. Priset överlämnades av Karin Åström Iko, ordförande i DIK, facket för akademiker som arbetar med kultur och kommunikation samt projektledare Niko Fastman.

för samtalet och intervjuare. Allt detta är digitalt sökbart och för varje kommun och för landstinget finns i projektmaterialen en utvärderande sammanfattning.

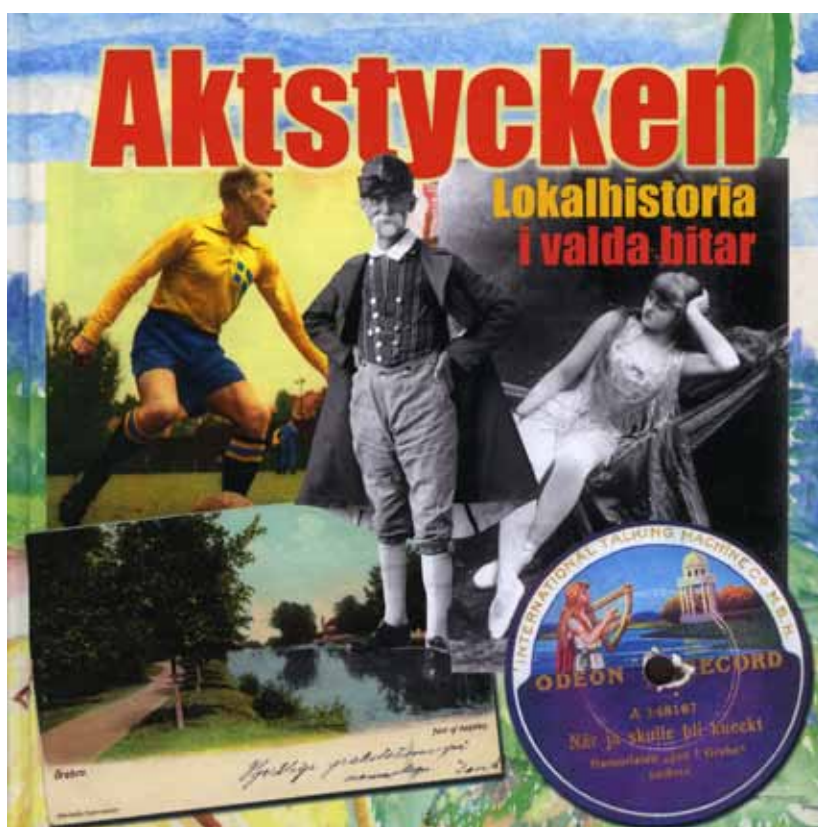
### Invandrarprojektet

Under hösten startade projektet »Arbete och vardagsliv i hemlandet« i samarbete med NBV Örebro län och SFI. Projektledare är Thord Strömberg, docent på Örebro universitet, och tanken är att dokumentera invandrarens berättelser om livet i det forna hemlandet. Detta kommer främst att ske genom intervjuer och studiecirklar. Avsikten är att en min-





FOTO: BO E/FRANSSON



*Invandrarpjektet »Arbete och vardagsliv i hemlandet« har dragit igång. Projektledare är Thord Strömberg, docent i historia vid Örebro universitet. Fr v: biträdande projektledare Ahmad Moustafa och intervjuarna Lul Mohamed Osman, Jean-Claude Sibomana, Abubaker Abidikarim, Sahar Turki Al Janahy, Mohammed Bahjat Jasim, Sundus Khaled Mahmoud och Hussein Mahmoud.*

delser och företeelser som kanske inte är allom bekant. Skribenterna har samtliga anknytning till arkivet på ett eller annat sätt, som anställda, styrelseledamöter eller forskare. Boken var ett led i arkivets 40-årsfirande och redaktör har Bo Fransson varit.

Arkivets nestor, Olle Bergström, gav under året ut boken »Missionshus och kapell i Väckelsens Askersund«. Det är en bok om väckelserörelsen och dess byggnader i Askersunds kommun. Grafisk formgivare har Bo Fransson varit.

nesbank byggs upp för framtida generationer. Riksarkivet och Regionförbundet Örebro har gett bidrag till projektet.

### **Nya böcker**

En ny bok, »Aktstycken. Lokal-

historia i valda bitar« släpptes lagom till Bokmässan på Örebro slott i november. Artiklarna har tidigare varit publicerade i arkivets medlemstidning »Aktstycket«, vars första nummer kom ut 1995. Berättelserna skildrar hän-

### **Avslutning**

Ett arkiv ska inte bara skydda och bevara källmaterial. En av de

# B-Post

Avsändare:  
ArkivCentrum Örebro län  
Nikolaigatan 3  
702 10 ÖREBRO



viktigaste uppgifterna är att synliggöra historien. Det är också drivkraften bakom ArkivCentrums verksamhet.

2009 var ett bra år på många sätt. Vi blev utsedda till »Årets arkiv 2009« i Sverige och det var en hedrande utmärkelse som fyllde oss med stolthet. I motiveringen stod det bland annat att »Arkiv-

Centrum är en viktig resurs i lärandet på alla utbildningsnivåer« och det är en bekräftelse på att vi är på rätt väg och att andra tycker att vi har ett lyckat koncept. Det sporrar oss att bli ännu bättre.

Arkivet fick tillfälle att blicka bakåt, då det var 40 år sedan Folkrorelsernas arkiv i Örebro län bildades. Mycket har hänt sedan starten i en liten källarlokal på Drottninggatan i Örebro. Men lika viktigt är det med ett framåtblickande. Vad vill vi och vad kan vi göra i framtiden? Det är en dialog som styrelse och personal vill ha med medlemmarna och brukarna.

Återigen har besöksantalen ökat, liksom antalet medlemmar. Sedan länge har vi etablerade kontakter med skolor, universitetet och föreningar, men nytt för i år är att även grupper inom vård och omsorg har upptäckt oss.

Det stora intervjuprojektet med politiker är nu avslutat och har väckt stort intresse runt om i landet. Under hösten startade projektet »Arbete och vardagsliv i hemlandet« och det kommer att ge arkivet värdefullt material om livet i våra invandrares hemländer.

En förutsättning för att arkivet ska fortsätta att motsvara de önskingar som besökare och arkivlämnare ställer på verksamheten är att det ekonomiska stödet är stabilt och att alla medfinansierare – inte minst medlemmarna – stödjer det arbete som arkivet utträttar.

Till personal, medlemmar, Regionförbundet Örebro och andra bidragsgivare vill styrelsen framföra ett varmt tack.

Styrelsen

## Verksamhetsplan 2010–2011

- Fortsätta förankringsarbetet hos allmänheten, skolorna och beslutsfattarna
- Samarbeta med folkbildningen med fler studiecirklar, kurser och föreläsningar
- Fortsatt arbete med projektet »Arbete och vardagsliv i hemlandet«.
- Skapa en metod för ett bättre nyttjande av minnesberättelser och intervjuer



## ArkivCentrum Örebro län

Nikolaigatan 3 • 702 10 ÖREBRO  
Tfn 019-611 29 00 (även texttfn)

Fax 019-611 81 20

E-post: [arkivcentrum@arkivcentrum.se](mailto:arkivcentrum@arkivcentrum.se)

Internet: [www.arkivcentrum.se](http://www.arkivcentrum.se)

Öppet måndag–fredag kl 08.30–17.00  
(lunchstängt kl 12.00–13.00)  
samt sista lördagen i månaden (aug–maj)  
kl 10.00–14.00. Kvällsöppet tisdagar  
kl 17.00–20.00 (aug–maj).

**Aktstycket** Redaktör och ansvarig utgivare:  
Bo E I Fransson

## Revisionsberättelse 2009

Undertecknade har granskat ArkivCentrums Örebro län räkenskaper och förvaltning för år 2009. Vi har tagit del av föreningens räkenskaper, protokoll och övriga handlingar som lämnar upplysningar om föreningens ekonomi och förvaltning samt vidtagit de granskningsåtgärder som ansetts som erforderliga.

Då det vid revisionen ej framkommit någon anledning till anmärkningar tillstyrker vi

att balans- och resultaträkningen fastställs

att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för 2009 års förvaltning.

Örebro 2010-02-23

Åke Ericsson

Per Jacobson